

Skåtøy-Vel
Skåtøy Skole
150 år.

Jubileumsmarkering på kafeen fr. 5. des kl 1230

- avduking minneplakett
- skolen kommer
- kaffe og kaker

Alle er velkommen!

November 2014 nr 44

Skåtøy Flaskepost

Redaktør: Linda Høyvarde

epost: linda-hoy@hotmail.com
mobil: 99234828

Juletretenning på Skåtøy

Et hvert sted, med respekt for seg selv, har sitt juletre! Jeg har derfor lenge tenkt på hvorfor ikke vi på Skåtøy har det?

I god Skåtøyånd har jeg derfor nå tatt initiativet, slik at også vi kan få vårt "tre". Som seg hør og bør, tennes det under stor festivitas lørdag 29. november.

Ta med grillpølser, termos med drikke, m.m., slik at vi alle kan lage og spise lørdags-middagen sammen på bål-panna.

Begivenheten finner sted ved flaggstanga (juletreet) til Hafs-lund, nede i Skåtøyroa 29.11 klokka 16.30.

Juletreet vil synes helt til byen og vil hilse alle på Skåtøy velkommen når vi kommer med ferja.

Håper at også DU kommer på denne historiske begivenheten.

Nina på Darefjeld

INVITASJON

Skåtøy skole 150 år

1864 Fredag 5. desember kl. 1230 2014

Skåtøy Vel inviterer alle til en enkel markering av skolejubileet på Skåtøy Kafe og galleri.

Minneplakett avdukes, Montessoriskolen kommer, Historielaget kommer, det serveres kaffe og kake.

Offisielt program avsluttes ved skoleslutt ca. kl. 1415

Kafeen har åpent utover ettermiddagen for de som måtte ønske det.

Vi oppfordrer dere som gikk på gamle-skolen (nå kafeen) om å være tilstede på ettermiddagen for å fortelle mer om den lange skolehistorien vi har på Skåtøy

Skåtøy Vel

Skåtøy skole 1864 – 1975 Montessoriskolen startet 2013 Skåtøy skole 1975 - 2013

Etterlysning 1

Både skolen og barnehagen ønsker seg rester av stoff, garn, silkebånd, kantebånd, pakkeband, doruller, knapper, og annet lignende til diverse prosjekter før (og etter) jul (barnehagen ønsker seg også småesker/ bokser og skoester.

- Hvis det er noen som har noe de kan avse blir både små og store glade!

(Leveres til skolen/barnehagen i åpningstiden, eller settes under tak i skuret på skolen)

Maria Dietrichson Borkhus, KSM; Mobil: 91562363

Etterlysning 2

Foto av et stort, sølvbeslått drikkehorn etterlyses. Drikkehornet var 1.premie i landsregattaen for losskøyter i Stavanger i 1868 og ble vunnet av los Per Korset, den navngjetne losen som virket i 40 år.

Per los har etter-kommere som bor på Skåtøy. Anna Hagen, som var gift med Sverre, Per los sitt barnebarn, har fortalt meg at drikkehornet ble gitt til Britha Meyer, også et barnebarn, og at hun ga det videre til sin datter Synnøve som reiste til Amerika.

- Om noen kan fortelle noe om hornet, eller vet om et foto, vennligst ta kontakt med undertegnede.

Arnfinn Jensen. Telefon 90 58 48 52. arnfj@frisurf.no

Det skjer på Skåtøy

Vinterens åpningstider

Fre 21.nov: kl 1830 Menighetspub

Lør 29.nov: 13-23 (*Kaffe/kake/bar")

Søn 30.nov: 13-18 (*Kaffe/kake/bar")

Fre 5.des: 1230 og utover: Jubileum Skåtøy Skole 150 år

(Så tar Heidi seg en velfortjent ferie i resten av desember, drar i østerled og er tilbake i januar).

NB! Ting skjer følg med på kafeens hjemmesider !

Lokalet -- "Vårt eget hus".

Søn 7. des kl 13-17: Julemesse på lokalet (åpen for alle)

- Vi har juleaktiviteter for barna, basar, salg av kaker.
- Våre lokale damer stiller med flott husflid for salg.
- Det serveres ertesuppe, risgrøt, kaffe og kaker.

Velkommen til alle for et besøk på Lokalet/ styret!

(Vintermiddager starter opp 10. januar 2015, mer om dette

[Lese tidligere Flaskeposter?](#)

[Skole ?](#)

Skåtøy Kirke Søn 14.des. kl.11.30.

Familie gudstjeneste 2. søn. i advent,v/ Bente Heibø Modalsli. Luciafeiring og avskjed for kantor Gunnvor Fjellheim. Offer til Gautefall fjellkirke.

Ons 24.12. kl. 14.00. Julaftengudstjeneste v/ (annonseres)
Offer til Kirkens nødhjelp/menighetens arbeid.

Ons 31.12. kl.16.00. Fakkelvandring til Darefjell. Salg av fakkler overskudd går til Clinica Noruega.

Velkommen i kirken

Huskstua tar snart juleferie.

Man 24. nov er siste møte i år, som vanlig med prat, kaffe, vafler i tillegg vises Skåtøyfilmen.

Alle er hjertlig velkommen

Vi starter opp igjen 26 jan.

Huskestua.

Ryggsekkane

Lø 22. nov. bruker ryggsekkane sin energi på gapahuk-prosjektet i blåløypa ved Kvernbecken.

Så er det juleferie fram til et slags årsmøte arrangeres, trolig 2. lørdag i januar på Lokalet, der agendaen blant annet pleier å inneholde natursti og mimring over året som gikk.

Tor olsen.

Månedens båt.

Historien som fortelles er gammel, men båen er der ennå i Sjursholmsundet utenfor Krikken. Da var det jernstøtte der, nå moderne lys.

Jack Halvorsen har skrevet om hendelsen, og Jens Martin Jensen forteller den.

Det skjedde på kvelden og det var Albert Martinsen, Rauane som gikk på og den lave koggen hans fylte seg med vann. Albert bodde fortsatt på Rauane. Han flytta til Krikkholmen i 1922.

Det var ett av barna til Klaus Kristensen, (tolloppsynsmann) som var utendørs i et nødvendig ærend, som hørte Alberts rop om hjelp.

Han sto på båen og holdt seg i støtta. Faren ble varslet, og Klaus reiste umiddelbart ut og fikk berget Albert. De kom i land, Albert fikk tørre klær, og han ble skyssset hjem til Rauane til en engstelig familie.

Men Albert følte han ikke hadde skikkelig fått takket Klaus Kristensen, som var toller på Krikken fra 1912 til 1928. Han reiste tilbake, og på sin snodige måte uttrykte han sin takknemlighet:

"Jeg håper jeg kan gjøre det samme for deg en gang".

Det går mange andre historier om Albert Rauanes måte å uttrykke seg på. Dette kan være sånn ca. et 100-års minne om båen i Sjursholmsundet.

arnfinn

Stø Kurs er i sving!

Stø Kurs har hatt en aktiv høst. Vi har arrangert to dugnader i skolegården, hvor vi bl.a har bygd en ballvegg, med muligheter for klatring på baksida.

Den er alt i full bruk av skole-ungene. Som tidligere nevnt, har vi også hatt to dugnader for å lage hinderløype i skogen. Løypa er nå oppe og går, med seks stasjoner klare, - og flere kommer til.

Mange har vel også lagt merke til det nye veiskiltet som peker mot skolen. Det er resultatet av en laaaaang rundtur i offentlig og privat byråkrati. Men fint blei det!

Pengene har rent ut, og vi er veldig glade for alle som støtter oss. Stor takk til alle dem som har gitt penger så langt! Her er kontonumrene til Stø Kurs:

For støtte, bruk **2655.02.86504**.

For kontingent, bruk **2655.02.86512** (200,- kr for 2014)

Stø Kurs v/Terje Sødal

Nytt fra styret.

- Prosjektet med Dønvijs bøye går mot gjennomføring.

Alle tillatelser er på plass og pengeinnsamling er startet.

Vi lager sponsoravtale om ønskelig, for støtte på kr 10000 (eller mer). De første sponsorene er på plass.

Arkitekthuset as
David Løffler - 92099747

Iseksport as
Tom Erik Hole

Byggmester
Tore Abrahamsen - 91850561

Galeasen Skåtøy as
Tor V Dønvik - 90678830

Som figuren viser er vi et lite stykke på vei, men store og små penge-gaver trengs og mottas med takk.

- Skåtøy skole 150 år

Skolebygget ble åpnet i 1864 i det som nå er Skåtøy Kafe og galleri. Bildet på et gammelt postkort med skolen som motiv kan dateres.

I 1901 fikk det opprinnelige etasjes bygget sitt nåværende utseende, med påbygd andre etasje (og et uthus som nå er revet).

De 4 små spirene på Skåtøy kirke skimtes på bildet og de ble revet i 1910. Bildet er da fra mellom 1901-10, eldre bilder av opprinnelig bygg er ikke kjent.

Skåtøy Vel har sammen med Historielaget laget en minneplakett som avdukes ved markeringen av 150 års jubileet fredag 5. desember på Skåtøy kafe, der Skåtøy Vel sammen med kafeen er arrangør.

- Andre saker.

Noen kommer og noen går

- Vi har mistet to styremedlemmer pga flytting og andre forhold. Styret har fått to nye varamedlemmer, som skal virke frem til neste årsmøte (mars 2015): Rune Vatne og Finn Sørensen. Ny og gammel travet ønskes velkommen.

Bruk av flerbrukshuset.

- Etter avtale med barnehagen, skal nå velet sine brukere av flerbrukshuset benytte seg av den bakre inngangen til gymsalen i flerbrukshuset (på grunn av renngjøring). Dialog med kommunen angående forbedring av bakre inngangsparti pågår.

Beredskap i skjærgården.

- Kommunen har svart på vårt brev og vil møte oss for redegjøre og diskutere dette nærmere med velforeningene i skjærgården.

Bryllupsreise for 99 år siden.

I jula 2014 er det 99 år siden **Sevy (Severine) og Nils Jørgen Clausen, Rankilen**, dro til Amerika på bryllupsreise. Historien er fortalt av deres barnebarn Sven og Morten Clausen som er eiere av et ur som de nygifte fikk i bryllupsgave på denne turen.

I dag er det så alminnelig å reise både hit og dit og det er sjeldent det skrives om. Men bryllupsreisen til Sevy og Nils må i datiden ha vært så spesiell at den fortjener å skrives om 100 år etter, ikke minst fordi Sevy (1886 – 1975) fortalte til sine

barnebarn mange ganger om sin livs reise.

På denne tiden var det nok fortsatt en del norske kvinner som reiste til Amerika, men for å finne arbeid og bli der. Mannfolk var til sjøs og det var livlig trafikk over Atlanteren.

Og slik hang det sammen med Sevy og Nils bryllupsreise. Nils tok hyre som stuert på SS "Rakiura", en stykkgoods – og passasjerbåt, eid av et Arendalsrederi. Som skipsoffiser fikk han anledning til å ta med seg sin 28 år gamle frue, selv var han 26. Ung offiser, men så hadde han også begynt som sjømann 15 år gammel. Turen gikk til Savannah i Georgia, en livlig havneby da som nå. Sevy brukte å fortelle om oppholdet sitt der og at hun hadde sett et stort show med Buffalo Bill,

antagelig hans Wild West Show med emner fra et cowboy -liv.

Dette showet reiste han rundt med i mange år til sin død i 1917.

Hvor lenge Sevy og Nils var borte, forteller ikke historien. Men deres første barn Kåre, født september 1916, far til Morten og Sven. kunne spøkefullt fortelle at også han på en måte hadde vært i Amerika!

Skiltet nederst på vegguret i Rankilen forteller at det er en gave fra offiserene på Rakiura.

I 1915 var verdenskrigen både på land og til sjøs i full gang. Norge var såkalt nøytral under 1. verdenskrig. Men til sjøs ga dette en falsk trygghet. Norske skip ble som andre torpedert og senket.

Slik gikk det også med SS "Rakiura". Men det var etter at skåtøyfolka var kommet trygt hjem.

Arnfinn

Rakiura ble torpedert 8.12.1916 av ubåten U 39

Dønвика til salg

På Skåtøy har ryktene gått siden tidlig i sommer om at Gierløffs Dønвика vil bli lagt ut for salg.

Ryktene ble bekreftet ved KV's oppslag på 1. side den 14. oktober.

KV's oppslag er en understrekning av at det ikke er en hvilken som helst skjærgårds-eiendom som nå skal selges. Den stipulerte salgssum på 45 mill. langt overstiger det en har måttet vende seg til i et for fastboende øyfolks utlignende marked.

For svært mange på Skåtøy er det knyttet vemod til at eiendommen, som det er knyttet så mye historie til gjennom nærmere 200 år, skal overtas av fremmede. Vil de nye eierne behandle eiendommen med den pietetsfølelse som historien krever? Og ikke minst vil myndighetene se det verneverdige ved eiendommen som vi vet nåværende eiere er opptatt av?

I et leserinnlegg -- som ikke bør være for langt, er det umulig å gå

for dypt inn i alle store og små hendinger av betydning som tidligere eiere har vært del i.

Slik eiendommen framstår i dag er først og fremst Christian Gierløffs verk. Familien Gierløffs navn er knyttet til eiendommen i ca. 100 år.

Først ble den eid av Christians eldre søster Christiane, som var gift med Anton Pedersen, skipper og reder, sønn av den landskjente los Per Korset. Deres datter Britha giftet seg godt voksen med Jomfrulandsbonden Anker Sørensen.

Hun var eier av sølvhornet som hennes oldefar Per Korset vant som førstepris i landsregattaen for losskøyter i Stavanger i 1868.

Etter noen års mellomspill med havnedirektør Scott Hansen, inngiftet i Wiborgfamilien, som eiere, var Bærøy/ Kragerøfamilien Stuart, med sønnene Douglas og Dudley leietakere. Guttene hadde lokal barnepike, Gerty Sørensen fra Bråtane. Etter jobben hos denne engelsktalende familien begynte Gørthy å skrive fornavnet sitt med ø og en ekstra h i stedet for Gerty

som var hennes døpenavn.

Christian Gierløff kjøpte eiendommen i 1920 og han og familien hadde Dønвика som sitt mer eller mindre faste bosted. Etter Christians død i 1962 overtok sønnen Harald, og seinest hans datter Ingvild som nå har funnet det nødvendig å legge størstedelen av eiendommen ut for salg. Både hun og søsteren beholder hver sin del av eiendommen med påstående bygninger, Fjellet og Blomstad.

Christian Gierløff nedla en livslang og formidabel innsats for å utvikle eiendommen til et kultursted i Kragerøskjærgården. Han lyktes med mye, men mange av planene ble ikke gjennomført. Hovedhuset var for oss skåtøyboere som et eventyr med spor i seg etter mange store kunstnere og personligheter. Lars Fjell, Edvard Munchs hjelper, har dekorert takene, slik han også dekorerte den gamle synagogen i Oslo, nå Jødisk Museum.

Så var det biblioteket, innredet i låvebygningen, med i sin tid Norges

største private boksamling, ble det hevdet.

Mye er der fortsatt, boksamlingen er jeg usikker på om eksisterer, og sikkert også mye av innboet i hovedhuset.

Om Christian Gierløff, denne kjempen i norsk samfunns- og kulturliv i første halvdel av 1900-tallet, Hamsun- og Munchvennen, vil jeg vise til artikkel i Historieglimt for 2012.

I samme utgave av Historieglimt

er også en artikkel om en annen person som for all ettertid vil ha sitt navn knyttet til samme eiendom.

Det er kaptein Jørgen Martinius Jørgensen, eller Captain Dönvig som han internasjonalt ble kjent som etter hans konstruksjon av verdens første lukkede livbåt, "Capt. Dönvig's Life Saving Globe", premiert på verdensutstillingen i Paris i 1900.

Kaptein Jørgensens dramatiske liv er redegjort for i nevnte artikkel.

Han vokste opp i Dønвика, født der i 1859 og giftet seg med ungdomskjæresten Paua fra nabogården. Han mistet henne og deres felles sønn ved det dramatiske forliset i 1891 utenfor Amerikas østkyst. Det var til Dønвика han vendte tilbake etter forliset og hvor han i sin sorg tenkte ut ideen til en lukket livbåt. Eiendommen hadde vært hans barndoms trygge hjem.

I 1906 gikk den ut av denne familiens eie etter at de hadde vært der fra 1838. Den første av familien Gierløff kom da til Dønвика.

Arnfinn Jensen

Bildet viser også hvor nakent landskapet var for ca 60 år siden.

F. eks; Til venstre i bukta skimter vi den åpne "tennisplassen", som på bildet nå i 2014 er helt gjengrodd (ref forrige flaskepost).

(red)

Gården Dønvik fra et ca 60 år gammelt flyfoto

Spennende dyre- og fisketitting

Søndag 2. november arrangerte Barne-, ungdoms- og kulturkomiteen tur til Den Lille Dyrehagen på Brokelandsheia og Akvariet i Risør. Vi var 9 voksne og 15 barn fordelt på 5 biler.

I Den Lille Dyrehagen bar det raskt inn i den nye innendørs regnskogen de har lagd. Rundt omkring, på en, bokstavlig talt armlengdes avstand satt iguaner, aper, lemurer, fugler og skilpadder, uten å bry seg det minste om oss. Den ganske store krokodilla som vi først trudde var av plast, men som viste seg å puste, lå heldigvis på et berg nede ved en dam, - med munnen halvåpen og full av skarpe tenner....

Etter å ha forsikra oss om at glassveggen var tilfredsstillende solid og slangesikker, kikka vi på de enorme boaene, som var tjukke som kneipbrød. Vi var nå ganske klamme og svette av å vandre rundt i den tropiske jungelen. Så da

**Plastkrokodille?
Men se den puster!**

passa det å spise nista inne i resepsjonen, hvor det bare var tøydyr. Det var helt greit for de veldig hyggelige folka som jobba der at vi hadde matpakker.

Nå bar ferden videre til Akvariet i Risør. For min del var det en svært positiv overraskelse. Man trenger haier og pirayaer for å bli imponert. Her kunne man se, og til og med ta på (!) mer eller mindre kjente fisker

fra egne farvann. Man stakk bare hånda ned i kummen og var man kjapp, kunne man klappe f.eks. ei rødspette (uten bernaise). Det var også et innebygd akvarium med de mer bøse artene som laks, kveite, havål og steinbitt (den sistnevnte har blitt en oppdrettsfisk og er visstnok veldig hyggelig og sosialt anlagt...!).

Så her surra vi rundt ganske lenge til alle var fornøyde og mette av inntrykk og kun lengta tilbake til Skåtøy...

Hva synes dere var mest spennende på turen til regnskogen og akvariet?

- Å se på anakonda-slangen, sier Julie Vatne.

- Det synes jeg også, smetter Sander, bror til Julie, inn, men jeg ble litt skuffa over at to av dem var gjemt inne i en pose.

(To slanger var i pose på grunn av vannbytte i regnskogen, og vannet var fortsatt ikke varmt nok til at slangene kunne slippes løs)

Julie og Sander flytta fra Sandnes til Skåtøy i sommer. De bor på Sjøheia og går på henholdsvis skolen og i barnehagen på øya.

Fikk dere sett noe helt nytt i dag, noe som dere aldri har sett før?

- En blå hummer, sier Sander.
- En klovnefisk, sier Julie..
- Enig, sier Sander.
- Så var det bittesmå haier der, De var fine, men de var litt små, fortsetter han.

- Jeg har jo sett krokodiller før, men krokodillene var tøffe, sier Julie. De lå helt musestille.

- Til og med uten å blunke, sier Sander.

- Jeg skjønner ikke hvordan de klarer å ligge så stille, så lenge, utbryter Julie.

- Det er vanskelig, sier Sander.

Terje Sødal og Rune Vatne

FLASKEPELLERNE GIKK I PLUSS

De aldri hvilende flaskepellerne på Skåtøy, altså Barne- og ungdomskomiteen anført av Terje Sødal, gir begrepet «pant» nytt og storslagent innhold. Drøyt 5000 kroner innbrakte aksjonen.

Utflukten til Brokelandheias største turistmagnet, Den lille Dyrehagen, og Akvariet i Risør, kostet rundt 2000. Med andre ord; over 3000 kroner som skal brukes til innkjøp av utstyr til Mini-trimmen og Junior-trimmen.

Sånn kan det gjøres i høstmørket. En kortvarig, men ekstremt effektiv aksjon, til beste for øyas unge og håpefulle. Som nå kan glede seg over nytt utstyr til trimgruppene for de små og de litt større. Sånn at de kan hoppe og sprette og svette vinteren igjennom. Det gir stål i bein og armer, i tillegg til psykisk og fysisk helse for alle som deltok, også foreldre og besteforeldre. Som bidro med transport til og fra attraksjonene. Det ga kanskje ikke så mye fysisk helse, det skal innrømmes. Men psykisk helse er ikke å kimse av; at du bidrar til fellesskapet og de oppvoksende slekters trivsel og samhörighet.

Så takk alle sammen, for rause flaskebidrag. Det er ikke måte på hva som gjemmer seg i loft og kjellere rundt på denne øya. Og tenk; om et år er det like fullt igjen. Man kan spørre seg; hvordan er det mulig? Hvor mye brus og øl drikker egentlig en gjennomsnitts Skåtøyboer? Vi har regnet litt på det, men det var vrient å få regnestykket til å gå opp. Vi både dividerte og

multipliserte, satte opp kurver av ymse fasonger, men det ble for mange usikre x'er og y'er. Så vi ga opp, vi la regnestykket bort. Og åpnet en boks isteden.

Selv om vi er glade og fornøyde på fellesskapets vegne, ser vi oss nødt til å helle litt malurt i begeret. For å forstå bakgrunnen for denne malurten (hva er galt med malurt, forresten?), er vi tvunget til å gjøre et lite dykk inn i Skåtøyfolkets sanitære og helsemessige vaner og uvaner. Vi håper dette tas med den beste vilje, eventuelt med en klype salt. Men altså: Det skjedde ikke en gang, men mange ganger. At vi åpnet plastsekken som var stappfull av tomflasker og bokser. Og hva skjedde så? Jo, vi fant halvfulle flasker med ukjent innhold. Som noen, jeg skriver noen, men vær klar over at jeg har skrevet navn, husnummer og eiendomsnummer bak øret, ikke hadde giddet å tømme. Før de la flasken eller boksen i plastsekken og snørte igjen. Hva gir du meg! Gammal, mislykket likør nedover armene.

Blandet med skvetter av bayer og sur rødvin. Lekkert, ikke sant?

Men hold dere fast. Dette blir verre, det blir virkelig ille. Vi åpnet sekker. Pertentlig knyttet og forskriftmessig hensatt inntil postkassen. Flott, her er det masse tomflasker og bokser å hente, tenkte vi. Men poenget er jo at sekkene må åpnes. Det skal pantes, for svingende. Inn i maskinen. En flaske, en boks om gangen. Så viser det seg; det er ikke bare tomme flasker og bokser. De inneholder sigarettneiper, brukte snusposer og gørr og grums av ukjent innhold. Som renner nedover armene og inn i jakkeermene, derfra videre inn i t-skjorta og videre helt ned i stillongsen og underbuksa. Det lukter pyton, det er seigt og klissete og ekkelt.

Dugnadsånden, som for et øyeblikk siden var på topp, krymper inn til ingenting. Og fortsetter å krympe til langt under null. Du vil bare hjem, rett i dusjen med masse

såpe og varmt vann. Da blekner gleden ved å gjøre en innsats for fellesskapet og de oppvoksende slekter.

Derfor; kjære Skåtøy-boer med boden full av tomme flasker og ølbokser. Skjerp deg! Tøm slantene i vasken før du knytter sekken, pell og kast alle ut sigarettneiper og snusposer. Skyll. Og spytt ut. Hvis ikke har vi følgende advarsel: Vi vet ikke har vi følgende advarsel: Vi vet hvem du er. Vi vet hvor du bor. Vi har notert personnummeret ditt, vi har utskrift av siste ligning og oversikt over alle fradrag, bidrag og gjeldsposter. Vi overvåker eposten din og har full oversikt over alle nettadresser du besøker. Så la oss gjøre en avtale her og nå: Neste år er alle dine flasker og alle dine ølbokser gullende rene og helt tomme. Ok?

Ottar Monsen